

YMPÄRISTÖOHJELMA

TURUN ARKKIHIIPPAKUNNAN TUOMIOKAPITULI

2022-2027

1. Ympäristötyön tavoitteet Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulissa vuosina 2022-27

Ympäristöohjelma on laadittu keväällä 2022 toteutetun sisäisen ympäristökartoituksen pohjalta. Pyrkimyksenä on kehittää arkkihiippakunnan tuomiokapitulin pitkäjänteistä ympäristötyötä edelleen. Tavoitteena on etenkin huomioida kiinteistö- ja energia-asioiden konsultointi ja pyrkimys resurssiviisaaseen toimintaan osana tuomiokapitulin ympäristökasvatusta (suhteessa seurakuntien työyhteisöihin). Ympäristöohjelman tavoitteet tarkistetaan vuosittain työyhteisölle nimetyn ympäristöryhmän toimesta ja väliauditoidaan vuonna 2024. Diplomin uusimisen valmistelu aloitetaan viimeistään keväällä 2026.

Hyväksymällä tämän ohjelman tuomiokapituli on piispan johdolla sitoutunut ympäristöohjelman toteuttamiseen ja arkkihiippakunnan ympäristötyön kehittämiseen. Tuomiokapitulin johtoryhmä on omalta osaltaan sitoutunut ohjelmaan ja varaa sen toteuttamiseen tarvittavat resurssit. Tuomiokapitulin ympäristö-, energia- ja jätehuoltovastaavaksi on toukokuussa 2022 nimetty talous- ja hallintosihteeri Pia Karjalainen. Tuomiokapitulin ympäristöryhmäksi on samalla nimetty lakimiesasessori Matleena Engblom, hiippakuntas sihteeri Timo Helenius sekä talous- ja hallintosihteeri Pia Karjalainen.

Henkilökunta sitoutetaan ympäristöohjelmaan ja perehdytetään sen vaikutuksiin eri työtehtävissä. Uusien työntekijöiden perehdytyksessä kerrotaan, kuinka omassa työssä ympäristöasioihin kiinnitetään huomiota. Ympäristöasioiden huomioiminen kytkeytyy tuomiokapitulin toimintalinjauksen 2022-26 toteuttamiseen ja se koetaan myönteisenä mahdollisuutena velvollisuuden sijaan.

Tuomiokapitulin toimintalinjaus 2022-26 huomioi ympäristö- ja ilmastovastuullisuuden kaikessa omassa toiminnassa. Vision mukaan Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on uudistuvan seurakuntaelämän suunnannäyttävä 2026. Arvot, joiden pohjalta visiota toteutetaan, ovat oikeudenmukaisuus, avoimuus ja kohtuullisuus. Tämä tarkoittaa esimerkiksi resurssiviisasta toimintaa ja sellaiseen toimintakulttuuriin ohjaamista: opetellaan tyytymään aineellisesti yksinkertaisempaan ja vähempään sekä käytetään toimintaresursseja kestäväen kehityksen periaatteita noudattaen ja kustannustehokkaasti.

Käytännön toimina tämä tarkoittaa mm. laajempien kiinteistöstrategisten tavoitteiden ja mahdollisen tuomiokapitulin oman toimitilaratkaisun ohella myös aktiivista kirkon ympäristödiplomin toteuttamisen seuranta tuomiokapitulin omassa toiminnassa. Toimenpiteeksi on määritelty, että tuomiokapituli seuraa ympäristödiplomin toteutumista väliauditoinnilla vuonna 2024 ja aloittaa uusintaprosessin viimeistään vuonna 2026. Tämän lisäksi odotamme itseltämme ympäristö- ja ilmastovastuullisuuden esillä pitämistä viestinnässä ja seurakuntien konsultoinnissa (vrt. ympäristödiplomin kiinteistö-, energia- ja ympäristökasvatusosiot).

Tavoitteena on, että hiilineutraali kirkko 2030 -tavoitteen suuntaisesti on vuonna 2026 jokaisella arkkihiippakunnan seurakunnalla kirkon ympäristödiplomi vähintään työstettävänä. Tavoitteen saavuttamisen tueksi ympäristötematiikka ja kirkon ympäristödiplomijärjestelmä ovat jo olleet voimakkaasti esillä mm. arkkihiippakunnan kirkkoherrojen kokouksessa 2021 sekä seurakuntien luottamushenkilöjohtoa ja operatiivista johtoa rovestikunnittain yhteen koonneissa rovestikuntailloissa syksyllä 2021. Tavoitetta ajaa myös Turussa syyskuussa 2022 järjestettävät Kirkon ympäristöpäivät.

Arkkihiippakunnan piispa Mari Leppänen on toukokuussa 2022 lähettänyt kutsun kaikkiin arkkihiippakunnan seurakuntiin päiville osallistumiseksi. Kutsun mukaan ”Kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus auttavat meitä rakentamaan yhdessä hyvää ja kestävä elämää. Kirkon ympäristöpäivillä pohditaan ihmisen suhdetta luomakuntaan niin hengellisyyden ja ympäristökasvatuksen kuin kiinteistöjen ja energiaratkaisujenkin näkökulmista. (...) Kestävä elämän rakentaminen on aikamme tärkeimpiä kysymyksiä. Siksi kannustan arkkihiippakunnan seurakuntia pitämään näitä ympäristöpäiviä esillä ja lähettämään ympäristöpäiville seurakuntaa monipuolisesti edustavia osallistujia.”

Tätä ympäristöohjelmaa toteuttamalla arkkihiippakunnan tuomiokapituli jatkaa aktiivisena ja valveutuneena ympäristövastuullisena toimijana. Kirkkohallituksen täysistunto myönsi 29.5.2013 Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille Kirkon ympäristödiplomin vuosiksi 2013–2017. Turun tuomiokapituli oli hiippakuntien tuomiokapituleista ensimmäinen, jolle ympäristödiplomi myönnettiin. Tuomiokapituli uusi diplomihakemuksen, ja kirkkohallituksen virastokollegio myönsi 14.12.2017 tuomiokapitulille ympäristödiplomin vuosiksi 2018-2022.

Tuomiokapitulin työyhteisön ympäristötyö on saanut tukea etenkin hiippakunnalliselta ympäristöryhmältä. Arkkihiippakunnassa on ollut tuomiokapitulin 18.5.2016 tekemällä päätöksellä hiippakunnallinen ympäristöryhmä, jonka toimikausi on ollut 1.8.2016-31.7.2020. Päätöksen mukaisesti ryhmän perustehtävänä on ollut kehittää tehtäväalueensa työtä Turun arkkihiippakunnassa ja sen seurakunnissa; tukea tuomiokapitulin henkilökuntaa tehtäväalueella; sekä palvella tehtäväalueen toimintojen ideointi- ja toteutusvastuussa. Ympäristöryhmä on mm. huolehtinut arkkihiippakunnan alueen ympäristödiplomien auditointien koordinoinnista, seurakuntien ympäristövastaavien tukemisesta sekä kristillisen ympäristökasvatuksen edistämisestä.

Tuomiokapituli päätti 9.12.2020 jatkaa hiippakunnallisen ympäristöryhmän toimintaa uudella nelivuotiskaudella 1.1.2021-31.12.2024. Ympäristöryhmän puheenjohtajana jatkaa pastori Lasse Mustonen (Turku). Vuoden 2020 alusta hiippakunnallisen ympäristöryhmän viranhaltijayhdyshenkilönä toiminut jumalanpalveluselämän ja spiritualiteetin hiippakuntas sihteeri Timo Helenius.

Vuosien 2020-22 aikana tuomiokapitulin (ympäristö)toimintaan ovat – muiden erittäin poikkeuksellisten olosuhteiden lisäksi – hyvin merkittävästi vaikuttaneet tehtävänkuvien muutokset sekä viranhaltijoiden vaihtuminen (mm. arkkihiippakunnan piispa, hiippakuntadekaani, lakimiesasessori, piispan sihteeri, piispan erityisavustaja, jp-hiippakuntas sihteeri, talouden hiippakuntas sihteeri). Tästä johtuen tuomiokapitulin ympäristödiplomin 2017-22 seuranta ei näinä vuosina ole ollut työyhteisön tavoittelemalla tasolla.

*

*Seuraavien osioiden numerointi vastaa
Kirkon ympäristödiplomin katselmustaulukon päälukujen numerointia.*

*

2. Ympäristöjärjestelmän toteuttaminen

Tavoite	Keino	Aikataulu	Vastuuhenkilö/taho
Ympäristöohjelmaa noudatetaan.	Tarkistetaan ympäristöohjelman toteutuminen vuosittain TTS- ja toimintakertomusprosessien yhteydessä.	Vuosittain	Tuomiokapitulin johtoryhmä
Kapitulin ympäristöryhmä ja hiippakunnallinen ympäristöryhmä toimivat aktiivisesti.	Työryhmät kokoontuvat säännöllisesti sen mukaisesti, kuin työryhmille kuuluvia asioita ilmenee.	Tarvittaessa (useita kertoja vuodessa)	Pia Karjalainen, Timo Helenius
Hiippakunnan ympäristötyötä	Pidetään listaa hiippakunnan auditoiduista,	Jatkuvasti	Timo Helenius

kehitetään kapitulin sisällä.	auditointitapahtumista ja ympäristödiplomiseurakunnista sekä lähetetään auditioijia koulutuksiin ja Kirkon ympäristöpäiville.		
Hiippakunnan ympäristötyötä kehitetään seurakunnissa.	Tuetaan seurakuntia koulutuksen ja ohjauksen keinoin, jotta jokaisella ahpk:n seurakunnalla olisi ympäristödiplomi työstettävänä viimeistään vuonna 2026.	2022-26	Timo Helenius, Mika Piittala, Mika Nokelainen, Arkkihiippakunnan ympäristöryhmä
Tuomiokapitulin työntekijöille järjestetään ympäristökoulutusta.	Ympäristöasiat omana kohtanaan tuomiokapitulin työpaikkakokouksissa; Kapitulin työyhteisötapahtumissa sekä retriiteissä huomioidaan sisäisesti ympäristönäkökulma	Jatkuvasti/vuosittain	Tuomiokapitulin ympäristöryhmä; Virkistysryhmä (Jory 14.9.2021); Jory
Väliauditointi	Väliauditointi suoritetaan vuonna 2024.	2024	Tuomiokapitulin ympäristöryhmä
Diplomin uusiminen	Diplomi uusitaan vuodeksi 2027.	2026	Tuomiokapitulin ympäristöryhmä

3. Toiminta ja talous

Tavoite	Keino	Aikataulu	Vastuuhenkilö/taho
Ympäristötavoitteet ovat toiminta- ja taloussuunnitelmassa ja niiden toteutumisen raportointi on järjestetty.	Toiminta- ja taloussuunnitelmissa pidetään ympäristöasiat esillä. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.	Vuosittain	Pia Karjalainen, Timo Helenius, Matleena Engblom, Mika Nokelainen
Tuomiokapitulin toimintalinjauksen toimeenpano	Toimintalinjauksen taustalla olevien arvojen oikeudenmukaisuus, avoimuus ja kohtuus konkretisointi mm. resurssiviisaan toiminnan tavoitteen myötä kirjataan konkreettiseksi toimintavuosia koskeviksi tavoitteiksi.	2022-26	Mika Nokelainen

Hankintojen ympäristövaikutukset huomioidaan.	Kapitulin pienhankinnoissa noudatetaan ympäristönäköt huomioon ottavaa Kirkon keskusrahaston pienhankintaohjetta.	Jatkuvasti	Annariina Soini, Pia Karjalainen, Matleena Engblom
---	---	------------	--

Lisätään ympäristömerkittyjen tuotteiden osuutta.	Pienhankinnoissa selvitetään aina ympäristömerkityn tuotteen hankintamahdollisuus. Tarvittaessa esitetään kaappoihin toive ympäristömerkityistä tuotteista.	Jatkuvasti	Annariina Soini, Pia Karjalainen
---	---	------------	-------------------------------------

4. Ympäristökasvatus; Toimistotyö

Tavoite	Keino	Aikataulu	Vastuhenkilö/taho
Ympäristökasvatus nähdään osaksi tuomiokapitulin kokonaisuudessaan toteuttamaa tehtävää.	Tuomiokapitulin toimintalinjauksen 2022-26 vuosittaisessa konkretisoinnissa huomioidaan ympäristökasvatustehtävä eri sektoreilla (erityisesti seurakuntien konsultoinnissa ja kehittämistyössä).	Vuosittain	Tuomiokapitulin ympäristöryhmä; Hiippakuntasihteerit; Hiippakuntadekaani

Ympäristövastuu on esillä kapitulin järjestämissä koulutuksissa.	Kestävän kehityksen teemoja käsitellään säännöllisesti johtavien työntekijöiden ja luottamushenkilöiden koulutuksissa sekä erillisvalmennuksissa.	Vuosittain	Hiippakuntadekaani; hiippakuntasihteerit
--	---	------------	---

Sisäisen ja ulkoisen tiedotuksen kehittäminen	Arkkhiippakunnan internetsivujen ympäristöosion kehittäminen; monikanavaviestinnän käyttäminen ympäristöviestintäsuunnitelman mukaisesti (erityisesti piispan julkisuusprofiilia hyödyntämällä).	Jatkuvasti	Viestintätiimi, Piispan erityisavustaja, Tuomiokapitulin ympäristöryhmä
---	--	------------	---

Tuomiokapituli tekee yhteistyötä alueellisten ympäristötoimijoiden kanssa.	Syvennetään ympäristöalan yhteistyötä etenkin ELY-keskuksen, Valonian ja alueellisen	Jatkuvasti	Piispan kanslia, Hiippakuntadekaani, Timo Helenius, Mika Piittala
--	--	------------	--

ympäristötoimijoiden verkoston kanssa sekä etsitään uusia kumppanuuksia.

Seurakuntien tukeminen ympäristökasvatuksessa Ympäristövastuun näkökulmien huomioiminen 2023-25 Vuosittain kehittämishankkeissa, seurakuntakonsultoinneissa (kiinteistö-, talous-, hautaustoimi), Kirkon ympäristödiplomin esillä pito laatujohtamisen välineenä. Arkkhiippakunnan ympäristöryhmä, Mika Piittala, Timo Helenius, Pyhiinvaellustiimi

Ympäristönäkökohtien ja luomakunnan esillä pitäminen hiljaisuuden viljelyssä Ympäristökasvatuksen ja - vastuullisuuden huomioiminen pyhiinvaellushankkeen 2023-25 jatkokauden sisällöissä. Jatkuvasti Annastiina Papinaho

Tavoite Ympäristödiplomilogo
Keino Lisätään diplomilogo sähköisiin uutiskirjeisiin, sähköpostien allekirjoituksiin ja nettisivujen etusivulle.
Aikataulu 2022
Vastuhenkilö/taho Viestintätiimi

Sähköinen asianhallinta DOMUS-asianhallinta-järjestelmä; sähköinen arkisto 2022- (Paperinen arkisto ja asiakirjahallinta vuoden 2016 loppuun) Pia Karjalainen

Keräyspaperin määrän pienentäminen Lehtitilausten muuttaminen digilehdiksi 2023 Anna-Liisa Hyrsky-Heikkilä

5. Jätehuolto ja kiertotalous

Tavoite Jätteiden määrän vähentäminen
Keino Kertakäyttötuotteista luovutaan. Lajittelua tehostetaan entisestään.
Aikataulu Jatkuvasti
Vastuhenkilö/taho Pia Karjalainen

Varastojen pienentäminen Käytetään varastot loppuun ennen uusien tuotteiden hankkimista. Jatkuvasti Annariina Soini, Pia Karjalainen

Tuotteiden kierrättäminen Kaikelle poistettavalle toimiston irtaimistolle pyritään ensisijaisesti löytämään uusi käyttökohde ja ellei sitä löydy, siirretään kierrätykseen. Jatkuvasti Pia Karjalainen, henkilökunta

6. Ruoka ja keittiöt

Tavoite	Keino	Aikataulu	Vastuhenkilö/taho
Ympäristömerkittyjä tuotteita valitaan aina kun käytettäviin kaappoihin. mahdollista.	Pyyntö esitetään	Jatkuvasti	Annariina Soini, Pia Karjalainen
Tuomiokapituli lisää Reilun kaupan tuotteiden käyttöä.	Kahvi- ja teehankinnoista kaikki on Reilun kaupan tuotteita. Lisätään myös muiden Reilun kaupan tuotteiden käyttöä: esim. sokeri ja kaakao.	Jatkuvasti	Annariina Soini, Pia Karjalainen
Reilun kaupan näkyminen	Merkitään näkyville Reilun kaupan tuotteiden käyttö (esim. tarrat).	Jatkuvasti	Annariina Soini, Pia Karjalainen
Tuomiokapitulin tilaisuuksissa tarjotaan kala-kasvisruokaa.	Tuomiokapitulin tarjoilut tilataan lihattomina.	Jatkuvasti	Pia Karjalainen, Annariina Soini, Annastiina Papinaho, Tiinakaisa Honkasalo, Hiippakuntasihteerit
Suositaan lähiruoan ja luomutuotteiden käyttöä.	Pyyntö esitetään niille yhteistyötahoille, joiden kautta ateriapalveluja ja tarjoiluja tilataan.	Jatkuvasti	Annariina Soini, Pia Karjalainen

7. Energia ja kiinteistöt

Tavoite	Keino	Aikataulu	Vastuhenkilö/taho
Energian kulutuksen säännöllinen seuranta on järjestetty.	Seurataan kulutuslukemia säännöllisesti.	Vuosittain	Pia Karjalainen
Säästävästä energiankäytöstä annetaan ohjeet ja koulutusta henkilöstölle.	Muistutetaan valojen ja laitteiden sammuttamisesta säännöllisesti.	Vuosittain	Pia Karjalainen Timo Helenius Matleena Engblom
Tuomiokapituli osallistuu energiansäästöviikkoon vuosittain (Motiva).	Energiansäästöviikon vuosittaiset teemat huomioidaan henkilöstön opastamisessa. Ilmoittautuminen ajoissa vuosittain.	Vuosittain	Pia Karjalainen, Mika Piittala, Timo Helenius

10. Liikenne

Tavoite	Keino	Aikataulu	Vastuhenkilö/taho
Etäkokousten kehittäminen	Suuri osa kokouksista ja myös osa koulutuksista toteutetaan Teams- /Pedanet-ympäristössä.	Jatkuvasti	Koko henkilökunta
Kimppakyytejä ja yhteiskuljetuksia suositaan.	Kimppakyydeillä tai julkisilla kulkuneuvoilla mennään kokouksiin ja koulutuksiin aina kun mahdollista. Koulutuskutsuihin liitetään ohje julkisen liikenteen käytöstä.	Jatkuvasti	Koko henkilökunta
Lentomatkustuksen kompensointi	Lentäen tehtävistä virkamatkoista aiheutuvat hiilidioksidipäästöt kompensoidaan tukemalla ilmasto-ohjelmia; huomioidaan myös muutoin kuin Amex Online -matkapalveluiden käytön automaattisen kompensoinnin yhteydessä, josta pian päättyvä sopimus Suomen Lähetyseuran kanssa.	Jatkuvasti	Koko henkilökunta
Kannustaminen sähköautojen käyttöön	Tuomiokapituli ehdottaa mahdollisuutta latauspistokkeiden saamiseen niin ÅA:n Gripen-talon autohalliin kuin Kirkon keskusrahaston omistaman Arkkipiispantalonsa parkkialueelle.	2022-23	Pia Karjalainen; Matleena Engblom
Polkupyöräilyn tukeminen	Työsuohdepolkupyöräedun selvittäminen	2022-23	Annariina Soini